

RR-3136 Seat No. _____
M. A. / M. Sc. (Part - I & II) Examination
April / May - 2003
Geography : Paper - VI (b)
(Population Geography)
(Subsidiary)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 100

સૂચના : (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે અને તેમના ગુણ સરખા છે.

(૨) જરૂર હોય ત્યાં સ્વચ્છ આકૃતિઓ દોરો.

(૩) માત્ર સીમાદર્શક કોતરેલી નકશાકૃતિનો ઉપયોગ પરીક્ષાર્થી કરી શકશે.

૧ વસ્તી-વિષયક ભૂગોળની પરિભાષા સ્પષ્ટ કરી, તેના વિષયવસ્તુની ચર્ચા કરો. વસ્તી-વિષયક ભૂગોળ અને વસ્તી-વિજ્ઞાન વચ્ચેનો સહસંબંધ તપાસો.

અથવા

૧ વિશ્વની વસ્તીવૃદ્ધિ માટેના મુખ્ય સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરી, વિકસિત દેશો અને વિકાસશીલ દેશોના વસ્તીવૃદ્ધિના પ્રકાર સમજાવો.

૨ વસ્તીની અંકવિષયક માહિતી માટેનાં પ્રાપ્તિસ્થાનોની ચર્ચા કરો. તેમની વિશ્વસનિયતા પર વિવેચન કરો.

અથવા

૨ વૈશ્વિક વસ્તી-વિતરણની અસમાનતા માટેનાં જવાબદાર ભૌગોલિક પરિબલોની યોગ્ય દૃષ્ટાંતો આપી ચર્ચા કરો.

૩ ભારતના વસ્તીલક્ષી પ્રશ્નોના મુખ્ય મુદ્દાઓની ચર્ચા કરી, આ પ્રશ્નોના શક્ય ઉકેલો સૂચવો.

અથવા

૩ ભારતમાં શહેરીકરણનાં કારણો તથા તેની પશ્ચાદ અસરો સદૃષ્ટાંત સમજાવો.

૪ સ્ત્રી-પુરુષના પ્રમાણપર અસર કરતાં પરિબલો સમજાવી, વિશ્વમાં સ્ત્રી-પુરુષના વિતરણનો વિગતે ખ્યાલ આપો.

અથવા

- ૪ જન્મ પ્રમાણ પર અસર કરતાં પરિબલોની ચર્ચા કરી, જન્મ પ્રમાણ માપવાની ત્રણ પદ્ધતિઓ સમજાવો.
- ૫ ફર્ટિલિટી શું છે ? ફર્ટિલિટીને અસર કરતાં પરિબલો સદષ્ટાંત સમજાવો અને ભારતમાં ફર્ટિલિટીની ક્ષેત્રીય (પ્રાદેશિક) પરિસ્થિતિ વર્ણવો.

અથવા

- ૫ (અ) વસ્તીના સ્થળાંતરોના પ્રકારો જણાવો.
- (બ) ભારતમાં સાક્ષરતા-તરાહ સમજાવો.

ENGLISH VERSION

- Instructions :** (1) Attempt **all** questions. They carry **equal** marks.
(2) Draw **neat** diagrams wherever **necessary**.
(3) Candidates are allowed to use map-stencils showing only out-lines of nations.

- 1 Explain the definition of 'population geography' and discuss its subject-matter. Examine the inter-relation between population geography and demography.

OR

- 1 Discuss the major theories of world population growth and explain the types of population growth of developed and developing countries.
- 2 Discuss the sources of population data and comment on its reliability.

OR

- 2 Discuss with examples, the geographical factors responsible for the uneven distribution of population in the world.
- 3 Discuss the major problems related to the population of India and suggest the possible solutions.

OR

- 3 Explain with examples, the causes of urbanisation in India and its impact.
- 4 Explain the factors affecting the sex-ratio and mention the distribution of male-female population in the world.

OR

- 4 Discuss the factors affecting the birth rate and explain three methods of measuring birth rate.
- 5 What is fertility ? Explain with illustrations the factors affecting fertility and describe the regional pattern of fertility in India.

OR

- 5 (a) Mention the types of population migration.
(b) Explain the pattern of literacy in India.
